

คู่มือการจัดที่ดิน โครงการจัดที่ดินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ คทช.

๑. ความเป็นมาของโครงการ

๑.๑ คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.) ตั้งขึ้นตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๗ ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีหน้าที่เพื่อการบริหารจัดการที่ดินและทรัพยากรดินของประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเหลื่อมล้ำของประชาชน พัฒนาศักยภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินให้เกิดประโยชน์สูงสุด สมดุล เป็นธรรม และยั่งยืนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และความมั่นคงของประเทศ

๑.๒ คำสั่ง คสช. ที่ ๓๖/๒๕๕๙ สั่ง ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๕๙ เรื่อง มาตรการในการแก้ไขปัญหาการครอบครองที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมโดยมิชอบกฎหมาย มีรายละเอียด ดังนี้

๑.๒.๑ ที่ดินที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมที่มีเนื้อที่ตั้งแต่ ๕๐๐ ไร่ ขึ้นไป

๑.๒.๒ ที่ดินที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินจังหวัด (คปจ.) มีมติให้เกษตรกรผู้ที่ได้รับการจัดที่ดินสันติวิธีเข้าทำประโยชน์แล้ว และครอบครองโดยบุคคลที่ไม่ใช่ผู้ได้รับการจัดที่ดินมีเนื้อที่ตั้งแต่ ๑๐๐ ไร่ ขึ้นไป

๑.๒.๓ ที่ดินที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ส่งมอบแก่สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้ว และมีเนื้อที่ตั้งแต่ ๕๐๐ ไร่

๒. กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการจัดที่ดินชุมชนตามนโยบายรัฐบาล ภายใต้ คทช.

๒.๑ คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน (อนุฯ ๑)

๒.๑.๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประธานอนุกรรมการ

๒.๑.๒ อธิบดีกรมป่าไม้

อนุกรรมการและเลขานุการ

๒.๒ คณะอนุกรรมการจัดที่ดิน (อนุฯ ๒)

๒.๒.๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ประธานอนุกรรมการ

๒.๒.๒ อธิบดีกรมที่ดิน

อนุกรรมการและเลขานุการ

๒.๓ คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ (อนุฯ ๓)

๒.๓.๑ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ประธานอนุกรรมการ

๒.๓.๒ อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์

อนุกรรมการและเลขานุการ

๒.๔ คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช.จังหวัด)

๒.๔.๑ ผู้ว่าราชการจังหวัด

ประธานอนุกรรมการ

๒.๔.๒ หัวหน้าสำนักงานจังหวัด

อนุกรรมการและเลขานุการ

๒.๔.๓ ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

อนุกรรมการและเลขานุการ

๒.๔.๔ เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด

อนุกรรมการและเลขานุการ

๒.๔.๕ สหกรณ์จังหวัด

อนุกรรมการและเลขานุการ

๕) จัดที่ดินให้ผู้ที่ถูกผลักดันและอพยพออกจากพื้นที่ป่าต้นน้ำ และป่าอนุรักษ์ที่สำคัญเป็นอันดับแรก ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามโครงการของทางราชการที่สูญเสียที่ดินทำกิน และผู้ไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีเพียงเล็กน้อยไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ที่มีถิ่นที่อยู่ในท้องที่ที่จะจัดที่ดิน โดยพิจารณาจากหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ตามลำดับ หากมีพื้นที่เหลือจึงจะจัดให้ผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในท้องที่ใกล้เคียงอื่นต่อไป ทั้งนี้ กรณีที่คณะกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัดพิจารณาเห็นเป็นความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม และความสงบเรียบร้อย สามารถกำหนดการคัดกรอง และจัดลำดับที่เหมาะสมของชุมชนท้องถิ่นตามที่เห็นควรได้

๖) ให้ผู้ที่ได้รับอนุญาต (หน่วยงาน หรือชุมชน หรือสถาบันเกษตรกร หรืออื่นๆ ที่กฎหมายของหน่วยงานกำหนด) ให้ใช้ประโยชน์ในที่ดิน นำที่ดินดังกล่าวไปดำเนินการจัดที่ดินทำกินให้สมาชิกในชุมชนตามนโยบายรัฐบาล โดยร่วมกับ คทช.จังหวัด หน่วยงานเจ้าของพื้นที่ และองค์กรหรือคณะกรรมการตามที่กฎหมายของหน่วยงานนั้นๆ กำหนด เพื่อดำเนินการจัดที่ดินให้แก่ผู้ที่มีคุณสมบัติตามกฎหมายของหน่วยงานนั้นกำหนด และเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่ คทช. เห็นชอบ

๔.๒.๕ รายงานผลการปฏิบัติงานให้ คทช. ทราบ

๔.๓ คทช.จังหวัด ดำเนินการ

คทช.จังหวัด ร่วมกับ ส.ป.ก. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ

๔.๓.๑ วางผังการใช้ประโยชน์พื้นที่

๔.๓.๒ การจัดเกษตรกร และขออนุญาตการใช้ประโยชน์จาก ส.ป.ก. ในรูปสถาบันเกษตรกร

๔.๓.๓ การจัดตั้งสหกรณ์ เพื่อขออนุญาตใช้ที่ดินจาก ส.ป.ก.จังหวัด

๔.๓.๔ การพัฒนาพื้นที่ โดยพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และสาธารณูปโภคต่างๆ

๔.๓.๕ การส่งเสริม และพัฒนาอาชีพ

๔.๓.๖ การส่งเสริมสวัสดิการสังคม และพัฒนาคุณภาพชีวิต

๔.๔ คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ (อนุฯ ๓) ดำเนินการ

๔.๔.๑ ส่งเสริมพัฒนาอาชีพ และการตลาด ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้ระบบอนุรักษ์ดิน และน้ำ

๔.๔.๒ จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริมอาชีพ และการตลาด ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตและ สร้างรายได้ในรูปแบบสหกรณ์ หรือรูปแบบอื่นที่เหมาะสม

๔.๔.๓ พัฒนาระบบสาธารณูปโภค เพื่อพัฒนาอาชีพและสนับสนุนการดำรงชีวิต

๔.๔.๔ กำกับ ติดตาม เร่งรัดการปฏิบัติงานหน่วยงานของรัฐให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนงาน และมาตรการที่ คทช. กำหนด

๔.๔.๕ รายงานผลการปฏิบัติงานให้ คทช. ทราบ

ขั้นตอนดำเนินงานโดยความเห็นชอบของ คทช.จังหวัด

๑. วางผังการใช้ประโยชน์พื้นที่

คทช.จังหวัดร่วมกับ ส.ป.ก. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสำรวจ ตรวจสอบพื้นที่ กำหนด วางผังแปลง (Zoning) และพัฒนาพื้นที่ โดยการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยแผนที่การเกษตร (Agri-Map) ดังนี้

๑.๑ วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ตามความเหมาะสม พื้นที่สำหรับการเกษตรปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์

๑.๒ การวางผังการใช้ประโยชน์พื้นที่ แบ่งเขตการใช้ประโยชน์ของพื้นที่โครงการ

๑.๓ จัดพื้นที่ส่วนกลางให้ส่วนราชการและหน่วยงานต่างๆ ขอใช้ เป็นแปลงเรียนรู้แปลงสาธิต อาคารสิ่งก่อสร้าง เช่น พื้นที่อยู่อาศัย พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่แปลงรวม และพื้นที่สาธารณูปโภค (ถนน แหล่งน้ำ เป็นต้น)

๒. การจัดเขตกรรม และขออนุญาตการใช้ประโยชน์จาก ส.ป.ก.ในรูปสถาบันเกษตรกร

คทช.จังหวัด คัดเลือกเกษตรกรตามประเภทและคุณสมบัติตาม คทช.จังหวัด กำหนดหลักเกณฑ์ และจัดทำรายชื่อตามคุณสมบัติ ดังนี้

๒.๑ ประกาศให้ยื่นคำร้องขอรับการจัดที่ดิน และเข้าทำประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน โดยมีแนวทาง และหลักเกณฑ์ ดังนี้

๒.๑.๑ จัดที่ดินให้ชุมชนหรือกลุ่มบุคคลหรือสถาบันเกษตรกรในรูปแบบการให้ใช้ประโยชน์ ร่วมกันโดยไม่ให้เป็นกรรมสิทธิ์เฉพาะราย ตามสภาพพื้นที่และเขตการปกครอง

๒.๑.๒ การจัดทำแผนผังแปลงที่ดินทำกินตามสัดส่วนที่เหมาะสมกับสภาพการทำประโยชน์ (Zoning) ความเหมาะสมของสภาพพื้นที่ และการบริหารจัดการพื้นที่ด้วยแผนที่การเกษตร (Agri-Map)

๒.๑.๓ กำหนดจัดทำสาธารณูปโภคอย่างเหมาะสมกับพื้นที่ และความสะดวกในการ ใช้ประโยชน์และความเป็นอยู่

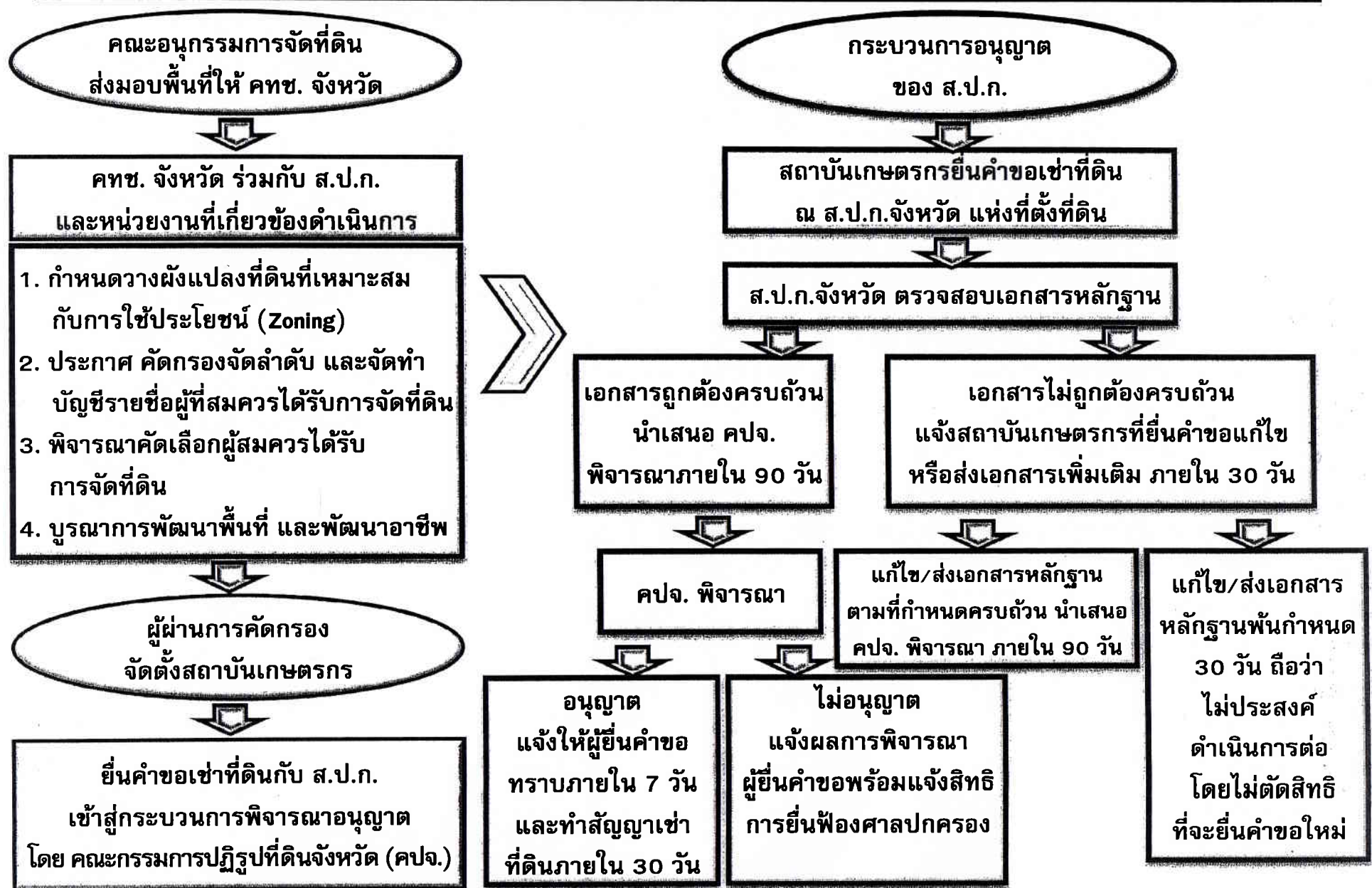
๒.๑.๔ หลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขในการจัดที่ดิน และการใช้ประโยชน์ในที่ดินให้เป็นไปตามกฎหมาย และข้อกำหนดของหน่วยงานเจ้าของพื้นที่ ซึ่งได้ผ่านความเห็นชอบของ คทช. แล้ว

๒.๑.๕ จัดที่ดินให้ผู้ที่ถูกผลักดันและอพยพออกจากพื้นที่ป่าต้นน้ำและป่าอนุรักษ์ที่สำคัญ เป็นอันดับแรก ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการดำเนินการตามโครงการของทางราชการที่สูญเสียที่ดินทำกินและ ผู้ไม่มีที่ดินทำกิน หรือมีเพียงเล็กน้อยไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ที่มีถิ่นที่อยู่ในท้องที่ที่จะจัดที่ดิน โดยพิจารณา จากหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ ตามลำดับ หากมีพื้นที่เหลือจึงจะจัดให้ผู้ที่มีถิ่นที่อยู่ในท้องที่ใกล้เคียงอื่นต่อไป ทั้งนี้ กรณีที่อนุคณะกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัดพิจารณาเห็นเป็นความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจ สังคม และความสงบเรียบร้อย สามารถกำหนดการคัดกรองและจัดลำดับที่เหมาะสมของชุมชนท้องถิ่นตามที่เห็น ควรได้

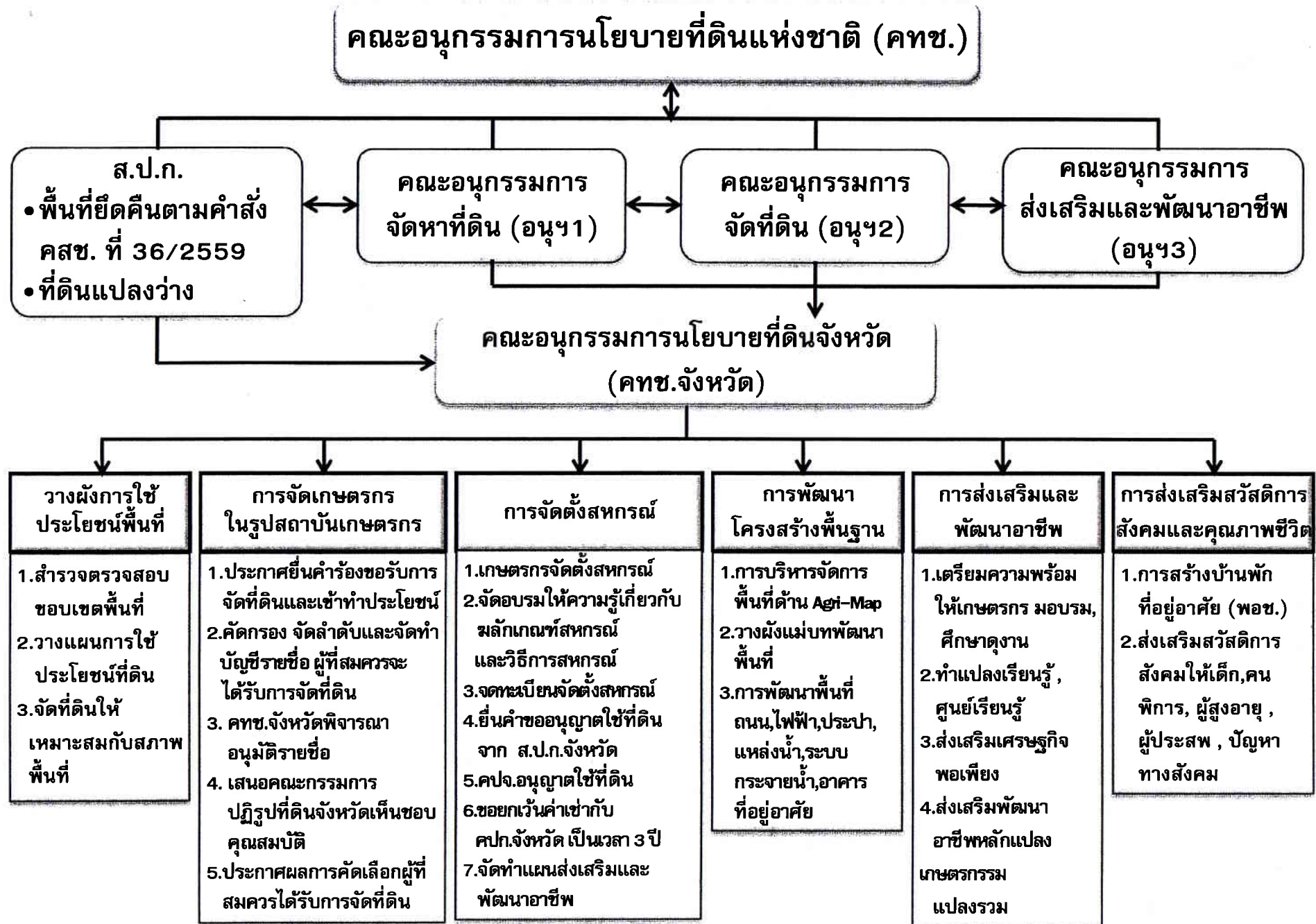
ขั้นตอน กระบวนการจัดที่ดินในพื้นที่ยึดคืนตามคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ ๓๖/๒๕๕๙

๑. สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) เสนอพื้นที่ยึดคืนให้คณะกรรมการจัดหาที่ดิน (อนุฯ ๑) พิจารณา
๒. คณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน (อนุฯ ๑) ส่งพื้นที่ให้คณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช.จังหวัด) พิจารณาสำรวจ ตรวจสอบ จัดทำข้อมูลที่ดิน และแผนที่ขอบเขตที่ดินในพื้นที่ยึดคืนที่จะจัดให้ผู้ยากไร้ในระดับจังหวัด
๓. คทช.จังหวัด พิจารณาพื้นที่ที่สามารถนำมาจัดให้ผู้ยากไร้ตามนโยบายในข้อ ๒ ส่งให้ อนุฯ ๑
๔. อนุฯ ๑ ส่งพื้นที่ให้คณะกรรมการจัดที่ดิน (อนุฯ ๒) ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป
๕. อนุฯ ๒ มีหนังสือส่งมอบพื้นที่ให้ คทช.จังหวัด ดำเนินการจัดที่ดิน และมีหนังสือแจ้ง ส.ป.ก. อีกทางหนึ่งด้วย
๖. คทช.จังหวัด ดำเนินการจัดที่ดินด้วยการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการคัดเลือก/คัดกรอง คุณสมบัติของบุคคล ผู้ที่จะได้รับการจัดที่ดินให้ตามนโยบาย
๗. ดำเนินการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานคูนานไปพร้อมกับข้อ ๖ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
๘. ส.ป.ก. ปล่อยแบ่งแปลงให้กับบุคคลที่ผ่านการคัดกรองจาก คทช.จังหวัด
๙. คณะอนุกรรมการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ (อนุฯ ๓) ดำเนินการส่งเสริมพัฒนาอาชีพตามความเหมาะสมของพื้นที่โดยยึดตาม Agri map เป็นหลัก

ขั้นตอนการจัดที่ดินให้สถาบันเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดิน

การจัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาลภายใต้คณะกรรมการนโยบายที่ดินแห่งชาติ (คทช.)

ส.ป.ก.ประกาศพื้นที่เป้าหมาย
ตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 36/2559

พื้นที่เป้าหมาย (1)

ที่ดินที่ยังไม่เข้าสู่
กระบวนการปฏิรูปที่ดิน
เนื้อที่ตั้งแต่ 500 ไร่ ขึ้นไป
27 จังหวัด จำนวน 431 แปลง
เนื้อที่ประมาณ 437,144.50 ไร่

พื้นที่เป้าหมาย (2)

ที่ดินที่จัดแล้วแต่ถูกรอครอบครอง
โดยบุคคลอื่น และ คปจ.
สั่งให้สิ้นสุดแล้ว
เนื้อที่ตั้งแต่ 100 ไร่ ขึ้นไป

พื้นที่เป้าหมาย (3)

ที่ดินที่มีผลคำพิพากษาถึงที่สุด
ให้ออกจาก
เนื้อที่ตั้งแต่ 500 ไร่ ขึ้นไป

พื้นที่เป้าหมาย (1)

ที่ดินที่ยังไม่เข้าสู่กระบวนการปฏิรูปที่ดิน เนื้อที่ตั้งแต่ 500 ไร่ ขึ้นไป
27 จังหวัด จำนวน 431 แปลง เนื้อที่ประมาณ 437,144.50 ไร่

ที่มีหนังสือสำคัญ

จัดที่ดินตามข้อ 9(1)
จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตาม
นโยบายรัฐบาล

จัดที่ดินตามข้อ 9(2)
จัดที่ดินทำกินให้เกษตรกร
ผู้ถือครองเดิม

จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล
จำนวน 8 จังหวัด ๒๘ แปลง
เนื้อที่ 28,512.69 ไร่

จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล
จังหวัดสระแก้ว จำนวน 10 แปลง
เนื้อที่ 3,565.54 ไร่
รองรับเกษตรกร จำนวน 308 ราย

จัดที่ดินทำกินให้ชุมชนตามนโยบายรัฐบาล
จำนวน 14 จังหวัด 72 แปลง
เนื้อที่ 86,664.54 ไร่
(อยู่ระหว่างเสนอคณะอนุกรรมการจัดหาที่ดิน)